

Omvärldsfakta

FAKTABLAD FRÅN ARENA FÖR TILLVÄXT
ETT SAMARBETE MELLAN SVERIGES KOMMUNER OCH LANDSTING, SWEDBANK OCH ICA

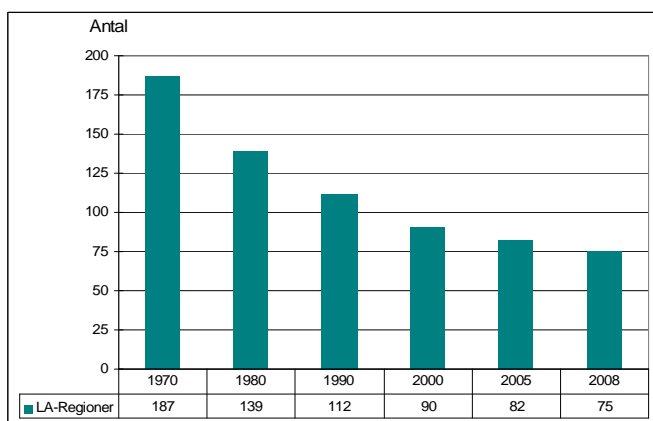
Pendling främjar matchning på arbetsmarknaden

Regionförstoring är ett vanligt förekommande begrepp i samtalen kring tillväxt, inte minst som ett medel att stärka tillväxten lokalt och regionalt. Regionförstoring innebär att den geografiska storleken på den lokala arbetsmarknaden ökar, där arbetsmarknaderna bestäms i två steg:

- En kommun är *oberoende* om mindre än 20 procent av de sysselsatta pendlar ut från kommunen och om mindre än 7,5 procent pendlar till en viss kommun
- Är kommunen *inte oberoende* knyts kommunen till den största utpendlingskommunen.

Komplementet till förstoring är att en region växer genom förtätning, vilket innebär fler invånare inom det befintliga geografiska området. Regionförstoring är en effekt av arbetskraftens växande geografiska rörlighet. I början av 50-talet motsvarade det sammantagna dagliga resandet ca 10 km/dag och invånare. Motsvarande värde idag uppskattas till ca 50 km/dag och invånare. En stor del av ökningen beror på ett ökat arbetsresande. Antalet lokala arbetsmarknader har blivit färre och färre som en följd av ökad arbetspendling, från 187 år 1970 till 75 år 2008.

Lokala arbetsmarknadsområden, 1970-2008

Att bo och arbeta i samma kommun är inte längre någon självklarhet. 1970 pendlade 14 procent av de förvärvsarbetande över en kommungräns, idag är det ca en tredjedel. Bättre infrastruktur, kommunikationer, IT och privatekonomi samt ett alltmer flexibelt arbetsliv, bl.a. med möjlighet att jobba hemifrån, genererar en allt rörligare arbetsmarknad. Att arbetskraften också lägger mer och mer tid på att pendla är en företeelse som inte bara hänger samman med arbetsplatsernas belägenhet. Det är också en konsekvens av människors val där boendet tenderar att värderas allt högre med värden som god livsmiljö, god service, trygghet samt rimliga boendekostnader.

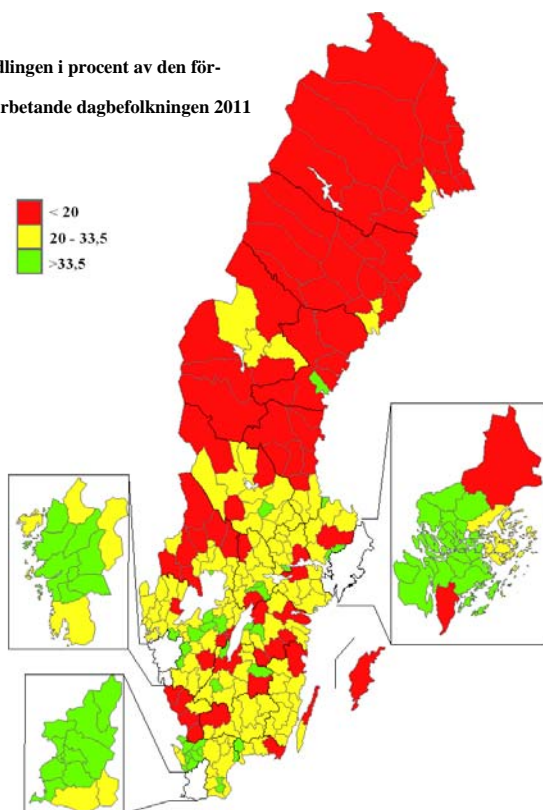
Stora skillnader i pendlingsmönster

Män pendlar betyder längre sträckor och längre tid än kvinnor. Fördelat på utbildningsnivå pendlar de med hög utbildning betydligt mer än de med lägre utbildning. De som har minst 3-årig eftergymnasial utbildning har 61 lokala arbetsmarknader medan de med förgymnasial utbildning har 114 lokala arbetsmarknader.

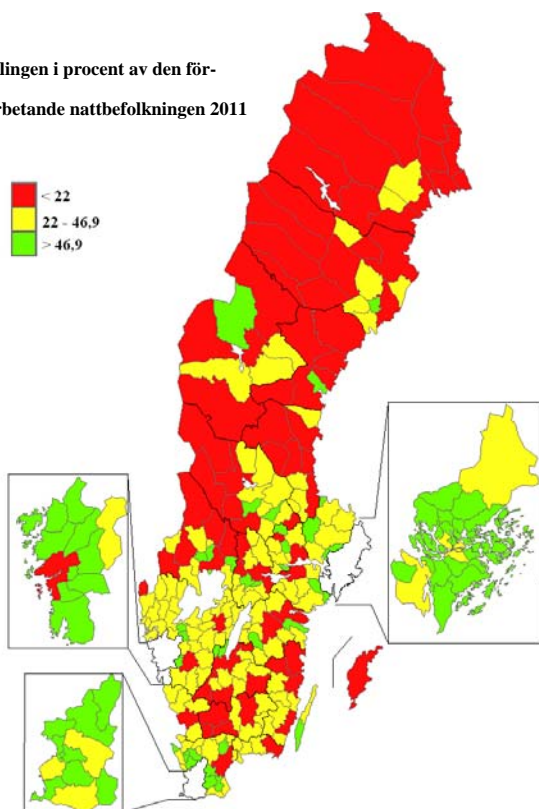
Pendlingen, bland de förvärvsarbetande, är hög kring de tre storstäderna och i vissa kranskommuner med närhet till en större stad. Åtgärder som minskar restiden vid pendling mellan bostad och arbete i intervallet 20-40 minuter (från dörr till dörr), får störst effekt på resandet.

I norra Sverige är pendlingen generellt låg vilket inte minst beror på att pendlingen kan vara stor inom enskilda kommuner, p.g.a. stora geografiska ytor. En arbetspendling som inte fångas i den officiella pendlingsstatistiken. Framförallt de tre storstadsområdena skiljer ut sig med en hög andel in- och utpendlare som framgår i följande kartor.

Inpendlingen i procent av den förvärvsarbetande dagbefolkningen 2011

Utpendlingen i procent av den förvärvsarbetande nattbefolkningen 2011

Det geografiska mönstret för in- och utpendling är likartat med en låg nivå i norra halvan av Sverige och med en hög nivå kring de tre storstäderna och i vissa kranskommuner med närhet till en större stad.

Stark inpendlingsutveckling till Gällivare och Kiruna

Pendlingen ökar i landet. Av de ca 4,4 miljoner förvärvsarbetande år 2011 var knappt 1,5 miljoner eller 33 procent arbetspendlare över kommungräns. Men de lokala variationerna är stora. Av de förvärvsarbetande i Danderyd och Solna år 2011 så pendlade över 80 procent in från annan kommun medan inpendlingen till Gotland bara var 4 procent. Mellan 2006-2011 var gruvkommunerna Gällivare och Kiruna bland de som ökade inpendlingen mest, 105 respektive 63 procent, medan Åsele och Kungsör backade med ca 25 procent.

Utpendlingen toppas av Salem och Sundbyberg där 80 procent av de förvärvsarbetande arbetade i annan kommun år 2011. Motsvarande värde för Kiruna var ca 4 procent. En blomstrande gruvnäring i Gällivare bidrar till minskad utpendling mellan 2006-2011, -6 procent. Störst ökning av utpendlingen 2006-2011 var det i Överkalix och på Gotland, 46 resp. 44 procent.

Olikheter i utveckling beror bl.a. på förändringar i den lokala företagsstrukturen, nya arbetsställen kan ha etablerat sig eller befintliga har expanderat. Motsvarande så påverkar om arbetsställen lagt ner, flyttat eller reducerat sin verksamhet. Gotland har av naturliga skäl en låg pendlingsnivå men är ett exempel på kommun som satsar på att utveckla sitt näringsliv men även på att vara en attraktiv boendekommun. Detta tillsammans med förbättrad infrastruktur och kommunikationer har bidragit till tydligt stigande utpendling från Gotland mellan 2006-2011.

Regionförstoring främjar tillväxt

Större lokala arbetsmarknader bidrar till ökad flexibilitet och dynamik på den lokala arbetsmarknaden som gynnar såväl företagare som enskild medborgare. En större lokal arbetsmarknad rymmer fler branscher och bidrar till att reducera sårbarheten vid t.ex. strukturomvandling. Ju större den lokala arbetsmarknaden är desto bättre möjligheter för företagare att hitta rätt kompetens och desto större arbetsutbud för den enskilde medborgaren. Stora sammanhållna regioner kännetecknas generellt av en hög nivå avseende ekonomisk tillväxt, sysselsättning, etableringsgrad, lönenivå och befolkningstillväxt.